

Lausunto Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle vesienkäsittelysakka-alueiden kunnostuksesta ja kunnostuksessa syntyvien sakkujen- ja lietteiden loppusijoittamisesta, Terrafame Oy

YMPTEKLT 28.03.2024 § 35

203/11.01.00.03/2024

Ympäristötarkastaja

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto pyytää Sotkamon kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta lausuntoa asiassa (PSAVI/13121/2022) vanhojen vesienkäsittelysakka-alueiden kunnostus, kunnostuksessa syntyvien vesienkäsittelysakkujen ja -lietteiden sekä likaantuneiden maa-ainesten loppusijoittaminen perustettaville vaarallisen ja vaarattoman jätteen kaatopaikoille, Sotkamo ja Kajaani / Terrafame Oy. Lausunto on pyydetty antamaan 4.4.2024 mennessä.

Taustaa

Terrafame Oy:n kaivospiirillä on vesienkäsittelysakkoja, jotka ovat peräisin vuoden 2012 tapahtuneen kipsisakka-altaan vuodon metallipitoisten vesien käsittelystä. Vesienkäsittelysakkoja, pilaantunutta maata sekä Salmisen järven vesistökuunnostuksessa muodostunutta pilaantunutta sedimenttiä on kymmenellä erillisellä varastoalueella yhteensä arviolta 1,6 miljoonaa kuutiota.

Sakkujen ja loppusijoittamisen ympäristövaikutuksia on arvioitu YVA-prosessissa vuosina 2018-2021, ja YVA:n perusteella kaivosyhtiö päätyi vaihtoehtoon, jossa sakat poistetaan ja kuivatetaan niiden syntyalueilla ja loppusijoitetaan kaivospiirin lounaisosaan rakennettavalle loppusijoitusalueelle. Sakat on luokiteltu nykyisessä ympäristöluvassa vaaralliseksi jätteeksi niiden sisältämän nikkelin, sinkin ja sulfaatin pitoisuuksien vuoksi.

Hakemus

Terrafame Oy hakee lupaa haitta-ainepitoisia massoja sisältävien sakka-alueiden kunnostamiseen sekä vaarattoman ja vaarallisen jätteen kaatopaikan perustamiseen. Hakemus sisältää suunnitelman käsittelyä vaativien hule- ja suotovesien johtamisjärjestelyistä ja vesille rakennettavista varastoaltaista. Hankkeen on arvioitu kestävän kymmenen vuotta. Kunnostettavat sakka-alueet ovat Tammalampi-Kuusilampi (eteläinen), Kuusilampi (pohjoinen)-Härkälampi (Härkäpuro), Haukilampi, Lumela-Urkki-Kortelampi, Kortelammen sakka-altaat ja välialue (liite 1).

Pääperiaatteena kunnostuksissa on massojen poisto, vesipitoisen massan kuivaus ja loppusijoittaminen. Kuivaus tehdään kunnostuskohteissa perustettavissa väliaikaisissa aumoissa tai geotuubeissa. Loppusijoitusalue rakennetaan Kortelammelle valtioneuvoston asetus kaatopaikoista (331/2013) mukaisesti tiivisrakenteisina altaina, joita ympäröi reunapato. Vaarallisen jätteen (9,4 ha) ja vaarattoman jätteen (3,39 ha) kaatopaikan välille rakennetaan välipato ja kaatopaikat suljetaan tiiviillä pintarakenteella. Suotovedet kerätään pohjan kuivatuskerroksen kautta käsiteltäväksi keskuspuhdistamolle.

Kunnostuksen toteutuksen kuvauksessa arvioidaan, että kunnostusalueilta voidaan johtaa joiltain osin vesiä myös suoraan ympäristöön. Hakemuksen mukaan veden laatua arvioidaan tyhjennysten edetessä ja mikäli havaitaan sen heikkenemistä, vedet johdetaan keskusvedenpuhdistamolle. Kokonaisuudessaan hankkeessa poistettavien vesimassojen määrä on n. 2,2 Mm³.

Nykyisten maapohjaisten sakka-alueiden kunnostus vähentää sulfaatin ja raskasmetallien kulkeutumisen riskiä pintaveteen, maaperään ja pohjaveteen. Työnaikaisissa toimenpiteissä vesistökuormitus kasvaa hieman, mutta lisäkuormitus on väliaikaista ja ympäristöluvan mukaiset kuormituskiintiöt eivät ylity. Pölyämistä voi aiheutua myös kaivospiirin ulkopuolelle, mutta sitä ehkäistään kastelemalla pölyäviä aineksia ja kasoja. Muita havaittavia ympäristövaikutuksia ei arvioida aiheutuvan.

Lisätietoja antaa ympäristötarkastaja Teija Härkönen, p. 044 750 2179, teija.harkonen(a)sotkamo.fi

Tekninen johtaja
Ehdotus

Sotkamon kunnan ympäristö- ja tekninen lautakunta lausuu hakemuksesta seuraavaa:

Hakemuksessa esitetyt toimenpiteet ovat ympäristön kannalta positiivisia, sillä haitta-ainepitoiset massat saadaan sijoitettua kaatopaikka-asetuksen vaatimukset täyttävälle loppusijoitusalueelle. Kunnostustoimenpiteistä aiheutuu kuitenkin merkittäviä ympäristöriskejä suuria vesimääriä ja haitta-ainepitoisia maa-aineksia käsiteltäessä ja välivarastoitaessa.

Hakemuksen mukaan kunnostusalueiden vesimäärät perustuvat arvioon, mistä syystä vesienhallintaan ja vedenpuhdistamon kapasiteetin riittävyteen on varauduttava myös mahdollisten poikkeustilanteiden yhteydessä. Lautakunta suhtautuu kriittisesti siihen, että vesien johtaminen tapahtuu ympäristöön ja veden laadun muutoksia esiintyessä vedet johdetaankin keskusvedenpuhdistamolle. Pystytäänkö muutokseen reagoimaan tarpeeksi nopeasti, etteivät ympäristöluvassa annetut kuormitusmäärät ylity? Kaivosalueen muut toiminnot yhdessä kunnostuskohteiden kanssa lisäävät merkittävästi vesienhallintaan liittyviä riskejä, mihin on kiinnitettävä erityistä huomiota lupamääräyksiä annettaessa.

Lautakunta katsoo, että etenkin pölystä aiheutuvia ympäristövaikutuksia tulee tarkkailla kunnostuksen aikana nykyistä laajemmin ja pölynsidontaan kiinnitetään huomiota.

Päätös

Ympäristö- ja tekninen lautakunta hyväksyi teknisen johtajan ehdotuksen.

Asiantuntijana tämän pykälän esittelyn aikana oli ympäristötarkastaja Teija Härkönen.

Otteet

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Ympäristötarkastajat